

Vielä Sihvolalle englannin ylivallasta

Vesa Oittinen

Minun on vaikea ymmärtää, miksi Juha Sihvola vastaa puheenvuorossaan minulle (*Tieteessä tapahtuu* 6/2006) tavalla, joka käytännössä vahvistaa kaiken sanomani.

Ensin Sihvola väittää Tutkijakollegiumin toimineen ”monipuolisesti humanistisen monikielisyiden edistämiseksi” ja lisää sitten, kuin muina miehinä, että kollegiossa ”ei ole mahdollista sitoutua takaamaan tasapuolisesti kaikkien alojen hakijoille asiantuntevaa arviointia muilla kuin englannin kielellä”. Muiden sivistyskielien aseman puolustaminen tieteen kielenä on hänestä vain ”nostalgisten protestien esittämistä”. Minikäänlaista käytännön toimenpidettä humanistisen monikielisyiden tukemiseksi hän ei esitä.

Nimenomaan tällainen vähättelevä suhtautuminen englannin kasvavaan hegemoniaan tieteen kielenä, ja juuri humanistisilla aloilla, on minusta ongelmallista. Olen puuttunut asiaan jo viisi vuotta sitten tämän saman lehden palstoilla yhdessä Kari Väyrysen kanssa kirjoittamassani puheenvuorossa (*Tieteessä tapahtuu* 8/2001). En toista sen argumentteja tässä, mutta ne pätevät edelleen; haluttaessa voi artikkeliin tutustua osoitteessa www.tsv.fi/tapaht/018/kesk.htm#kes. Juttuun tuli silloin paljon myönteistä palautetta henkilötasolla, sen sijaan päättäjät ja tiedepolitiikan vastaajat sivuuttivat sen täysin eikä keskustelua syntynyt. Lähetimme puheenvuoromme myös kirjeenä silloiselle opetusministerille, joka ei edes vaivautunut vastaamaan. Englannin kielen hegemonian arvostelu tuntuu olevan arka asia - mene tiedä, pelätäänkö sen ehkä uhkaavan ponnisteluja trimmata Suomen tiede kansainväliseen huippukuntoon tai peräti vahingoittavan vientiteollisuuden kilpailukykyä.

Viimekertainen puheenvuoroni sen sijaan näytti jo olevan se kalikka, joka kalahti, koska Sihvola vuolassanaisen *Tieteessä tapahtuu* -vastineensa lisäksi on vaivautunut kirjoittamaan sen johdosta myös Tutkijakollegiumin juuri ilmestyneeseen (englanninkieliseen, toki!) vuosikertomukseen pitkän kuvauksen siitä, kuinka hänen johtamansa laitoksen käytävillä porisee iloinen eurooppalaisten kielten sekamelska. Hauska

kuulla, totta kai, mutta ei muuta sitä tosiasiaa, että kollegiumin tietoisesti valitsemana linjana on pitäytyä tiukasti englanninkielisessä tieteen-teossa.

*

En ole siteerannut Sihvolan pääkirjoitusta *Historiallisessa aikakauskirjassa* 4/2005 väärin. Hän toteaa siinä selvin sanoin (minkä voi tarkistaa osoitteesta www.protsv.fi/haik), että englantia on ainoa vakavasti otettava tieteen kieli myös historiantutkimuksen piirissä ja kaikkien pitäisi mitä pikimmin, vastaan pullikoimatta, tunnustaa tämä tosiasia.

Minusta Sihvolan tokaisu oli ja on naiivi, koska siinä ei ollenkaan reflektoida sitä, mitä muunkielisille tutkimustraditioille tapahtuu siirryttäessä angloamerikkalaiseen diskurssiin. Hän näyttää hyväksyvän silmät ummessa täysin englannin kielen ehdoilla tapahtuvan globalisoinnin, jopa ivailee ranskalaisia, jotka yrittävät pitää kiinni omasta kielestään.

Englanti ei todellakaan ole vain neutraali kommunikointiväline, kuten monet vieläkin (naiivisti!) näyttävät ajattelevan, vaan oma diskurssi- ja traditiomaailmansa, joka sulkee muut helposti ulkopuolelleen.

Sain tästä taas äsken sinänsä vähäisen, mutta kovin tyypillisen näytön, kun eräässä englanninkielisessä tieteellisessä lehdessä ilmestyi toimittamani venäläistä filosofiaa käsittelevän symposioniteen arvostelu. Olin ottanut niteeseen artikkeleita kolmella kielellä: englanniksi, saksaksi ja venäjäksi. Sinänsä arvostelu oli hyvin positiivinen – mutta sen laatija oli huomioinut vain englanniksi laaditut artikkelit. Saksan- ja venäjänkielisiä tekstejä, jotka kuitenkin muodostivat puolet julkaisusta, ei hänelle ollut olemasakaan.

*

Mitä *meine Wenigkeitiin* tulee, toistan, että olen viime vuosina törmännyt viran- ja rahoitushaussa kasvavassa määrin samaan ongelmaan: saksaksi julkaisemaani laajaa tuotantoa ei enää aina

noteerata, kun kansainväliset arvioijat osaavat vain englantia. Pitäisikö tyytyä siihen, että tähänastinen ansioluetteloni on nollattu, ja vain aloittaa sinnikkäästi tieteellisen työn tekeminen aivan alusta, tällä kertaa englanniksi? Oppiihan englantia kuka tahansa, kuten Sihvola niin oivaltavasti on todennut.

Sihvolan vastine ei myöskään ollut minua henkilönä kohtaan aivan asiallinen. Hän antaa ymmärtää, että olisin peräti asianajajan kanssa tullut Tutkijakollegiumiin tekemään tikusta asiaa. Kyseessä oli kuitenkin ammattiliiton edus-

tajan kautta tehty yhteydenotto, kun kollegium ei muuten vaikuttanut järin halukkaalta selittämään tekemäänsä täysin ilmeistä menettelytapavirhettä. Sihvolan viimeisestäkkin vastineesta pilkotti läpi sellainen ”isännän” asenne, että se sai varmaan monet tutkijat harkitsemaan ammattiliittoon liittymistä.

Kirjoittaja on filosofian tohtori, dosentti ja Suomen Akatemian tutkija Helsingin yliopiston Aleksanteri-instituutissa.